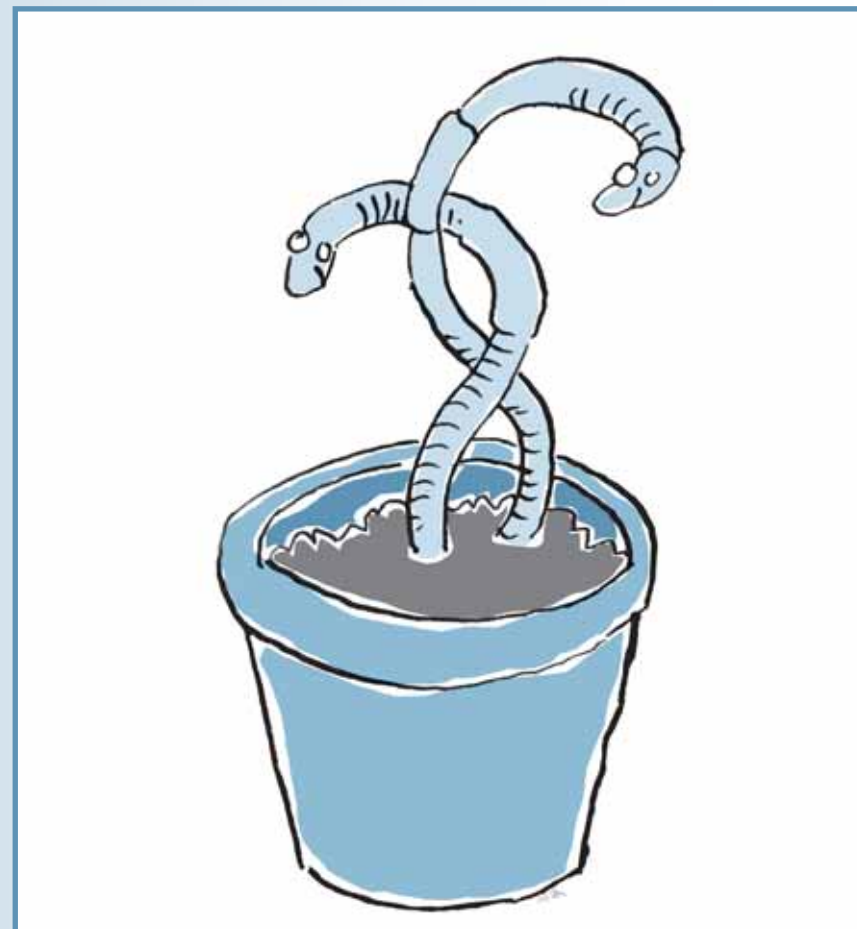

LEGFONTOSABB TERMÉSZETI KINCSEINK: A TALAJ

Készítette: Vásárhelyi Judit

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

8. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a Érző ösvény					
A	A tanulók mezítláb, becsukott szemmel, egyenként végighaladnak a P1 melléklet alapján elkészített érző ösvényen. Közben megpróbálják magukban azonosítani, hogy milyen anyagokon lépkedtek. Miután mindenki végighaladt rajta, a tanár kendőkkel letakarja az ösvényt, és megkéri a tanulókat, számoljanak be tapasztalataikról, s azonosítsák az ösvény egyes szakaszait. Végül leveszik a takarókendőket, és ellenőrzik, hogy jól érzékelték-e a felületeket. 10 perc	A érzékszervek fejlesztése, élményszerzés Kíváncsiság Nyitottság	Egyéni tapasztalatszerzés Frontális munka – az élmények megosztása	A tanár által előkészített érző ösvény	P1 (Érző ösvény készítése)
B	A diákok csukott szemmel, tapintással próbálják meg azonosítani az érző ösvény egyes szakaszainak anyagát. 10 perc	Az érzékszervek fejlesztése, élményszerzés	Egyéni tapasztalatszerzés Frontális munka – az élmények megosztása	A tanár által előkészített érző ösvény	P1 (Érző ösvény készítése)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a A talaj az egyik legfontosabb természeti erőforrás					
A	A diákok a tanár irányításával arról beszélgetnek, hogy mit jelent a természeti erőforrás kifejezés, és vajon miért mondjuk, hogy a talaj az egyik legfontosabb ilyen erőforrás. Közös elgondolkodnak arról is, hogy miért különösen fontos ez az erőforrás Magyarország számára. 5 perc	Fogalmi tisztázás, a korábbi ismeretek rendszerezése Szóbeli kommunikáció	Frontális munka – irányított beszélgetés		P2 (Háttérinformációk)
II/b A talaj összetevői					
A	A tanulók 6-8 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport minden tanulója megkapja a talaj összetételét bemutató leírás egy vagy két részletét. Miután saját szövegüket feldolgozták, közösen megpróbálják kitölteni a D2 feladatlap táblázatát, a megfelelő rovatban elhelyezve a megismert talajösszetevőket. A megoldásokat rovatonként haladva, közösen ellenőrzi az osztály. 15 perc	Új ismeretek szerzése és rendszerezése Általánosítás Együttműködés	Csoportmunka – mozaik Frontális munka – csoportos szóforgó	D1 (A talaj összetevői) D2 (Feladatlap)	P3 (Megoldókulcs)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Magyarország fő talajtípusai					
A	<p>A tanár kivetíti Magyarország térképét, amely a hazai talajtípusok területi megoszlását mutatja. Közösén meghatározzák, hogy saját településük melyik térségben fekszik. A térkép jelmagyarázata segítségével azonosítják a térség fő talajtípusát. A tanulók megkapják, és elolvassák az adott (egy vagy két) talajtípus legfontosabb jellemzőit leíró szöveget. Aláhúzással kiemelik belőlük a legfontosabbnak ítélt kifejezéseket. Megjelölik azokat a szavakat is, amiket nem értettek.</p> <p>Az önálló munka végén a diákok – váltott megszólalással – közösén összegzik a helyi talaj jellemzőit, és megbeszélik az ismeretlen szavak jelentését.</p> <p>5 perc</p>	<p>A lakóhely talajával kapcsolatos ismeretek szerzése</p> <p>Térbeli tájékozás Szövegértés Lényegkiemelés</p>	<p>Frontális munka – szemléltetés</p> <p>Egyéni munka – szövegértelmezés</p> <p>Frontális munka – közös összegzés</p>	D3 (A 8 talajtípus leírása)	P4 (Kivetíthető térkép)
II/d A talaj élővilága					
A	<p>A korábban kialakított csoportok felezésével, a diákok 3-4 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport kap 8 db állatkártyát és egy feladatlapot. A sorszámok segítségével először egymáshoz rendelik az állatkák neveit és képeit, majd az élőhelyüket ábrázoló vázlaton a számok beírásával jelzik, hogy szerintük melyik állatka hol élhet.</p> <p>Az osztály a tanár irányításával ellenőrzi a megoldások helyességét.</p> <p>8 perc</p>	<p>A nem kedvelt állatok elfogadásának erősítése</p> <p>Együttműködés Rendszerlátás</p>	<p>Csoportmunka – közös feladatmegoldás</p>	D4 (Talajlakó állatok kártyái) D5 (Feladatlap)	P5 (Megoldó kulcs)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/e Megfigyelési és kutatási feladatok					
A	Minden tanuló húz egy feladatkártyát. A tanórán kívüli munkához az azonos kártyát húzóknak egy-egy csoportot. Minden csoport megkapja az adott feladat részletes leírását, amely vezérfonalul szolgál majd az önálló munkához. (Az első 45 perc vége.) 2 perc	Az önálló otthoni tevékenység előkészítése Feladatvállalás	Frontális munka – csoportalakítás	D6 (Feladatkártyák) D7 (Feladatléírások)	
II/f Önálló csoportmunka					
A	A csoportok a rendelkezésre álló hét folyamán saját feladattervüknek megfelelően, önállóan dolgoznak. A feladatok összességükben nem igényelnek sok időt, de a napi rendszerességű odafigyelést kívánják. 45 perc + a diákok által rászánt idő	Az önálló feladatok elvégzése Rendszeresség Feladattudat	Frontális munka – csoportbeszámolók		
II/g Az önálló munka tapasztalatainak bemutatása					
A	(A második tanóra kezdete) Mind a négy csoport 5-5 percen belül bemutatja a megelőző két hétben szerzett tapasztalatait. 20 perc	A tapasztalatok megosztása Előadókészség	Frontális munka – csoportbeszámolók		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/h A talaj használata					
A	A tanulók ugyanazokban a csoportokban dolgoznak tovább, mint addig. Minden csoport 7 rövid szöveget kap, amely a talaj használatának különféle módjaiból ad ízelítőt. Mindenki elolvassa a maga szövegeit, majd ismerteti azok tartalmát a társaival. 15 perc	Új ismeretek nyújtása Szövegértés Együttműködés Előadókészség	Csoportmunka – mozaik	D8 (A talaj használata)	
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a A talaj használatára vonatkozó helyi tapasztalatok					
A	A tanulók arról beszélgetnek, hogy saját lakóhelyükön (vagy rokon, ismerősi körükben) milyen módjait látták a talaj használatának. Vajon mi számíthat ezek közül jó (környezetbarát), illetve rossz (környezetkárosító) gyakorlatnak? 5 perc	Reflektálás az előzőleg megismert szövegre a helyi tapasztalatok alapján Szóbeli kommunikáció	Frontális munka – irányított beszélgetés		
III/b A termőtalaj a civilizáció alapja					
A	A tanár felolvassa Lester Brown gondolatát a termőtalajról. A tanulók közösen értelmezik a hallott mondatokat. 8 perc	A felelősségérzet felkeltése	Frontális munka – beszélgetés		P6 (L. Brown gondolata)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III/c Útravaló					
A	Kertes körzetben minden tanuló kap egy leírást a komposzt készítéséről – azzal a céllal, hogy ha akarják, a kertjükben vagy a telkükön kipróbálhassák a komposztálást. 2 perc	A személyes cselekvés mozgósítása Felelősségérzet	Otthoni egyéni munka	D9 (A komposzt készítése)	
B	A városi környezetben lakó gyerekek közül azok kapnak a lapból, akik oda tudják adni azt olyan embernek, akiről tudják, hogy van kiskertje. 2 perc	A személyes cselekvés mozgósítása Felelősségérzet	Egyéni tevékenység	D9 (A komposzt készítése)	
III/d Követő tevékenység: A pók és a talajállatok elengedése					
A	Az órát követő szünetben a tanulók megfelelő helyen szabadon bocsátják a két hétig megfigyelt pókot és a talajállatkákat.	Az állatok visszaengedése a természetbe	Egész csoportos gyakorlat		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 Az érző ösvény kialakításának leírása

Az iskolakertben fellazított talajra fél méteres szakaszokban homokot, szőnyegdarabot, kavicsot, kartonlapot stb. terítünk úgy, hogy ezek egyetlen ösvényt képeznek.

A folyosón vagy az osztályban valami hasonlót úgy alakíthatunk ki, hogy például cipődobozok fedelébe teszünk különféle anyagokat a fentiek közül, s ezeket rakjuk le a földre.

Vagy: ha nem lábban próbálják ki a tanulók az érzékelést, akkor ugyanezeket a dobozfedeleket sorba rakhatjuk egy összetolt asztalsoron is.

P2 Háttér-információk

A Föld külső rétegét 30-60 km vastagságú kőzetburok, a földkéreg alkotja. E kőzetburok védett részei még ma is keletkezési helyükön vannak, de a gleccserek, az áramló víz és szél révén legtöbbször máshol rakódott le. Ezek a kőzetburokból származó részek a Föld felszínének nagy részén megtalálhatóak, és együttesen alkotják a talajt.

A talaj szilárd, folyékony és légnemű összetevőkből épül fel.

P3 Megoldó kulcs a D2 feladatlap értékeléséhez

TÍPUSOK	ÖSSZETEVŐK
1. Szilárd összetevők	
1.1. A kőzetdarabokból képződő alap részei	Homok Agyag
1.2. Elhalt szerves anyagok	Tőzeg Löss Kőszén
1.3. Ásványi vagy szervesetlen anyagok	Vasérc Vegy hulladékok
1.4. Élő szerves anyagok	Talajlakó növények és állatok
2. Folyékony összetevők	Talajvíz Kőolaj
3. Gáznemű összetevők	Földgáz

P4 Írásvetítővel vagy projektorral kivetíthető térkép a hazai talaptípusokról.

(Külön mappában)

P5 Megoldó kulcs a D5 feladatlaphoz

A kártyákon szereplő állatok nevei (a lapon való elhelyezkedés szerint):

1. Verököltő bodobács	2. Pók
3. Ászkarák	4. Vakond
5. Giliszta	6. Százlábú
7. Csigá	8. Cserebogár pajor

P6 Lester Brown gondolata a termőtalajról

„A termőtalaj nem csak a mezőgazdaság alapja, hanem magáé a civilizációé. Bizonyos értelemben a talajpusztulás a legsúlyosabb fenyegetés, amivel a civilizáció szembesül. Fennmaradhat, ha az olajkészletek kimerülnek, akkor azonban nem, ha folytatódik a termőtalaj pusztulása.”